

altenpflege.de Edition

Stručné učebnice pre výučbu ošetrovateľstva - Zameranie na starostlivosť o seniorov

Theo Ahrens

Úvod do etiky ošetrovateľstva

presented by

YES
ARCH
ITEC
TURE.

Bibliografické údaje

Theo Ahrens – Krátka biografia

Theo Ahrens, narodený v roku 1979 v blízkosti Mníchova, je učiteľom zdravotníckych odborov a aktívny pedagóg v oblasti ošetrovateľstva. Po dobrovoľníckom sociálnom roku v nemocnici absolvoval vzdelanie ako zdravotný a nemocničný asistent a nadobudol cenné pracovné skúsenosti na jednotke intenzívnej starostlivosti. Poháňaný túžbou odovzdávať vedomosti, študoval pedagogiku ošetrovateľstva a v roku 2009 začal učiť na odbornom učilišti v Mníchove. Theo je známy svojím odborným a empatickým vyučovaním, ktorým pripravuje budúcich zdravotníkov na ich náročnú profesiu. Súkromne žije so svojou manželkou a dvoma deťmi v Berlíne a dobrovoľne sa angažuje za lepšie podmienky v odbornej príprave zdravotníkov.

Táto stručná učebnica bola formulovaná na základe učebných plánov jeho výučby s využitím umelej inteligencie. Preklad bol vykonaný automaticky.

Vydané altenpflege.de

Cena DE/AT: 3,90 €

CH: 5 Fr

Copyright 2024 altenpflege.de

Pripomienky a návrhy na vylepšenie prosím zasielajte na team@altenpflege.de.

1/1-2412181523

Obsah

1	Úvod do etiky ošetrovateľstva	4
1.1	Definícia etiky v ošetrovateľstve	4
1.2	Význam etiky v zaobchádzaní so smrťou a umieraním	4
1.3	Ciele etickej reflexie v opatrovateľstve starších osôb	5
1.4	Profesionálna zodpovednosť a úloha opatrovateľov v procese umierania	6
2	Základy etiky a morálky	7
2.1	Definície pojmov	7
2.2	Etické princípy v ošetrovateľstve	7
2.3	Ethické teórie	8
2.4	Etické rozhodovanie v každodennej ošetrovateľskej praxi	9
3	Zaobchádzanie s umieraním a smrťou v opatrovateľských službách pre seniorov	11
3.1	Umieranie ako súčasť životného cyklu	11
3.2	Fázy umierania podľa Elisabeth Kübler-Rossovej	12
3.3	Význam sprevádzania umierajúcich v starostlivosti o seniorov	12
3.4	Úlohy a povinnosti zdravotníckych pracovníkov pri sprevádzaní umierajúcich	13
3.5	Vnímanie umierania a smrti	14
4	Etické výzvy v sprevádzaní umierajúcich	16
4.1	Zaobchádzanie s autonómiou pacienta	16
4.2	Etické dilemmy v sprevádzaní umierajúcich	17
4.3	Zaobchádzanie s prániami pacientov	17
4.4	Paliatívna sedácia: Definícia, etické aspekty a rozhodovanie	18
4.5	Podpora pri zostavení patientskeho príkazu a predbežného súhlasu s opatreniami	19
5	Sprevádzanie umierajúcich v praxi opatrovateľstva seniorov	20
5.1	Hospicová práca a paliatívna starostlivosť v opatrovateľstve starších osôb	20
5.2	Komunikácia s umierajúcimi	21
5.3	Sprevádzanie príbuzných	21
5.4	Rituály, náboženské a kultúrne aspekty pri zomieraní	22
5.5	Prvé opatrenia po smrti	23
6	Právne základy pre zaobchádzanie s umieraním a smrťou	24
6.1	Právo na sebaurčenie a pacientovo vyhlásenie o preferenciách. . . .	24
6.2	Právne predpisy týkajúce sa sprevádzania umierajúcich	25
6.3	Právne predpisy o starostlivosti o zosnulých	26
6.4	Rozdiely medzi sprevádzaním pri zomieraní, aktívnou a pasívnou eutanáziou	26
6.5	Právne aspekty paliatívnej medicínskej starostlivosti	27
7	Psychologické aspekty umierania, smrti a smútku	29
7.1	Spracovanie umierania a smrti	29
7.2	Zaobchádzanie s vlastnou konečnosťou	29
7.3	Emocionálna záťaž a starostlivosť o seba u ošetrovateľov	30
7.4	Supervízia a možnosti podpory pre opatrovateľský personál	31
7.5	Zaobchádzanie so smútkom u obyvateľov, príbuzných a ošetrovateľov	32
8	Kultúrne a náboženské dimenzie umierania a smrti	34
8.1	Umieracie rituály v rôznych náboženstvách	34
8.2	Kultúrne špecifiká v prístupe k umieraniu a smrti	34
8.3	Náboženský sprievod pri sprevádzaní umierajúcich	35
8.4	Etické výzvy pri zohľadňovaní náboženských želaní pacientov	36
9	Eutanázia – Etické a právne perspektívy	38
9.1	Definície: Aktívna, pasívna a nepriama eutanázia	38
9.2	Etické argumenty pre a proti eutanázii	38
9.3	Právna situácia pri asistovanej samovražde	39
9.4	Úloha ošetrovateľov pri rozhodovaní o eutanázii	40
10	Praktické príklady a prípadové štúdie	42
10.1	Prípadové štúdie o etických konfliktoch v sprevádzaní umierajúcich	42
10.2	Reflexia náročných situácií v praxi	43
10.3	Riešenia etických dilem. . . .	44

1 Úvod do etiky ošetrovateľstva

1.1 Definícia etiky v ošetrovateľstve

Etika v ošetrovateľstve sa vzťahuje na uplatňovanie morálnych zásad a hodnôt pri starostlivosti o ľudí, najmä o starších a osoby, ktoré potrebujú starostlivosť. Táto disciplína si vyžaduje reflexiu o tom, čo sa považuje za správne či nesprávne, dobré či zlé, a vedie ošetrovateľov pri rozhodovaní a každodennej činnosti.

Ústredným prvkom ošetrovateľskej etiky je dôstojnosť človeka. Ošetrovatelia sú povinní túto dôstojnosť rešpektovať a chrániť, bez ohľadu na stav alebo okolnosti osoby, o ktorú sa starajú. To zahŕňa uznanie jedinečnosti každého jednotlivca, ako aj zabezpečenie rešpektu a autonómie.

Dôvera je ďalším základným aspektom. Dôverný vzťah medzi ošetrovateľom a osobou, ktorá potrebuje starostlivosť, je nevyhnutný a vyžaduje spoľahlivosť, empatiu a integritu. Etika v ošetrovateľstve tiež znamená, že je potrebné prevziať zodpovednosť a skladať účty za svoje konanie, najmä v morálne náročných situáciách.

Ošetrovateľská etika zahŕňa aj princíp spravodlivosti. To znamená spravodlivé rozdelenie zdrojov a rovnocenné zaobchádzanie so všetkými ľuďmi. Ošetrovatelia si musia dávať pozor, aby nekonali diskriminačne a aby primerane zohľadnili potreby všetkých osôb, ktoré potrebujú starostlivosť.

Okrem toho musí etická reflexia v ošetrovateľstve zahŕňať aj princípy starostlivosti a neškodenia. Bezpečnosť a blahobyt prijímateľov starostlivosti sú na prvom mieste a všetky opatrenia by mali smerovať k tomu, aby sa predišlo škodám a poskytla sa čo najlepšia podpora.

Tieto etické zásady nie sú pevnými pravidlami. Vyžadujú od ošetrovateľov neustále reflexie a prispôbenie sa ku každému individuálnemu prípadu. Ošetrovateľská etika je trvalým záväzkom k eticky zdôvodnenej ošetrovateľskej praxi a k osobnému morálnemu rozvoju v rámci profesie.

1.2 Význam etiky v zaobchádzaní so smrťou a umieraním

Etika v starostlivosti o umierajúcich a smrť vyžaduje pozornú a rešpektujúcu ošetrovateľskú prax. Posledné životné fázy človeka majú veľký emocionálny a etický význam. V týchto momentoch musia ošetrovateľské sily chápať a rešpektovať potreby umierajúcich bez toho, aby bola narušená ich autonómia.

Napätie medzi túžbou po predĺžení života a akceptáciou prirodzeného procesu umierania vyžaduje od ošetrovateľských síl eticky podložené rozhodovanie. Obtiažne to je, keď rôzne predstavy a túžby pacientov, príbuzných a lekárskeho tímu narazia na seba. Tu je úlohou ošetrovateľstva nájsť rovnováhu, ktorá zachová dôstojnosť umierajúceho a zároveň zohľadní predstavy všetkých zúčastnených.

Ústrednou etickou výzvou je riešenie bolestivých symptómov na konci života. Tu sú relevantné princípy paliatívnej starostlivosti, ktoré majú na jednej strane zmierniť bolesť a utrpenie a na druhej strane musia rešpektovať najhlbšiu potrebu pacienta po dôstojnom a sebavedomom umieraní. Ošetrovateľské sily musia zvážiť, do akej miery sú ešte medicínske opatrenia v súlade s etickými hodnotami ošetrovateľstva alebo či zasahujú do prirodzeného umierania.

Etická reflexia sa neobmedzuje iba na pacientov, ale rozširuje sa aj na zapojenie príbuzných. Ich zapojenie, branie vážne ich obáv a strachu a zohľadnenie pri rozhodovaní je nevyhnutné pre eticky zodpovednú starostlivosť. Zároveň nesmú ošetrovateľské sily zabúdať vnímať a adresovať svoje vlastné morálne a emocionálne hranice.

Zhrnutím etika v starostlivosti o umieranie a smrť vyžaduje citlivú rovnováhu medzi starostlivosťou, rešpektom a autonómiou, ktorá berie ohľad tak na umierajúceho, ako aj na jeho okolie. Empatia a etická kompetencia sú pre to nevyhnutné súčasti ošetrovateľskej praxe.

1.3 Ciele etickej reflexie v opatrovatel'stve starších osôb

Ciele etickej reflexie v starostlivosti o seniorov možno identifikovať v niekoľkých oblastiach, ktoré sa zameriavajú na zlepšenie kvality starostlivosti a podporu opatrovateľov. Najprv etická reflexia podporuje uvedomenie si morálnych výziev v každodennej starostlivosti. Opatrovatelia majú možnosť preskúmať a objasniť svoje hodnoty, čo im pomáha pri rozhodovaní na základe dôkladných úvah.

Etická reflexia podporuje rozhodovanie v zložitých situáciách. Zohľadňujú sa rôzne perspektívy, aby sa dospelo k vyváženému a spravodlivému rozsudku. Reflexia tak umožňuje vytvárať morálny priestor pre rozhodnutia, ktoré sú v najlepšom záujme prijímateľov starostlivosti.

Ďalším cieľom je podpora profesionálnej integrity. Opatrovatelia sa učia, ako si môžu zachovať svoje etické presvedčenia aj napriek vonkajším tlakom. To posilňuje uvedomenie si profesionálnej zodpovednosti a vlastného morálneho konania.

Etická reflexia prispieva k posilňovaniu interprofesionálneho dialógu. V tímovej práci možno diskutovať o rôznych etických postojoch, čo zlepšuje spoluprácu a podporuje spoločné etické porozumenie pri zaobchádzaní s pacientmi.

Okrem toho etická reflexia zvyšuje kvalitu vzťahu starostlivosti. Vedomým premýšľaním o vlastnom konaní môžu opatrovatelia empatickejšie a rešpektujúcejšie zaobchádzať s prijímateľmi starostlivosti, čo posilňuje dôveru medzi oboma stranami.

Na záver, etická reflexia podporuje osobný rozvoj opatrovateľov. Povzbudzuje ich k rozpoznaní a prekonaniu vlastných predsudkov, podporuje rozvoj empatie a vytvára priestor pre kontinuálne učenie a rast v profesionálnom kontexte.

Tieto ciele objasňujú, že etická reflexia nie je iba nástrojom na zvládnutie zložitých situácií, ale aj motorom rozvoja starostlivosti a profesionálnej identity.

1.4 Profesionálna zodpovednosť a úloha opatrovateľov v procese umierania

Opatrovatelia nesú zodpovednosť za to, aby proces umierania bol čo najdôstojnejší a najrešpektúhodnejší. Ich úloha si vyžaduje vysokú citlivosť na fyzické, emocionálne a spirituálne potreby umierajúcich. Tieto povinnosti zahŕňajú zmiernenie bolesti a iných zaťažujúcich symptómov prostredníctvom primeranej paliatívnej starostlivosti. Pri tom musí byť zachovaná rovnováha medzi zmiernením bolesti a vedomím, aby sa rešpektovala vôľa pacientov.

Opatrovatelia vystupujú ako centrálni kontaktní partneri a sprostredkovatelia medzi účastníkmi procesu umierania, vrátane príbuzných a interdisciplinárneho tímu. Musia zabezpečiť jasnú a empatickú komunikáciu, aby znížili neistotu a obavy. Ďalšou zodpovednosťou je podpora pacientov a príbuzných pri rozhodovaní, hlavne pri otázkach konca života, ako sú pacientove želania alebo paliatívne opatrenia.

Starostlivosťou o psychické a emocionálne sprevádzanie umierajúcich prispievajú opatrovatelia aj k definícii a zachovaniu autonómie pacientov. To zahŕňa rešpektovanie želaní zainteresovaných, kedykoľvek je to možné, aj keď nie sú v súlade s predstavami opatrovateľov alebo príbuzných.

Okrem toho sú opatrovatelia vyzývaní, aby reflektovali svoje vlastné etické a emocionálne záťaž. Pravidelná supervízia a výmena názorov v tíme môžu pomôcť udržať si morálku a emocionálnu stabilitu. Napokon, medzi ich povinnosti patria aj organizačné úlohy, ako je koordinácia sprevádzania umierajúcich a dokumentácia celého procesu.

Iba integráciou empatie, etického povedomia a odbornej kompetencie môžu opatrovatelia plne naplniť svoju zodpovednosť v procese umierania. Ich konanie ovplyvňuje nielen priebeh umierania, ale aj spomienku pozostalých na tento citlivý životný úsek.

2 Základy etiky a morálky

2.1 Definície pojmov

Etika označuje filozofické uvažovanie o morálnom konaní. Analyzuje a hodnotí ľudské správanie. Cieľom je vyvinúť smernice pre dobré a spravodlivé konanie. Etika sa pýta: Čo by som mal urobiť? Čo je dobré?

Morálka opisuje existujúce pravidlá a hodnoty v rámci spoločnosti. Zahŕňa normy, čiže záväzné smernice konania, ktoré sú dôležité pre sociálne spolužitie. Morálka predpisuje, čo sa považuje za správne alebo nesprávne.

Hodnoty sú základné predstavy o tom, čo je v spoločnosti považované za žiaduce alebo hodné dosiahnutia. Ovpływujú naše správanie a myslenie. Príklady sú rešpekt, spravodlivosť, starostlivosť.

Normy sú konkrétne pravidlá správania, väčšinou formalizované a všeobecne uznávané. Odvodzujú sa z hodnôt. Definujú, ako by sa ľudia mali správať v určitých situáciách. Príklady sú zákony alebo profesijné etiky.

Porozumenie týmto pojmom tvorí základ pre etické úvahy v ošetrovateľstve.

2.2 Etické princípy v ošetrovateľstve

Etické princípy poskytujú orientáciu v každodennej starostlivosti a podporujú dobro osôb, o ktoré sa staráme. Štyri ústredné princípy ošetrovateľskej etiky sú autonómia, spravodlivosť, starostlivosť a nepoškodzovanie.

Autonómia rešpektuje sebauvedomenie jednotlivca. Ošetrovatel'ky a ošetrovatelia podporujú obyvateľov v rozhodovaní a akceptujú ich rozhodnutia, aj keď sa líšia od ich vlastného názoru. Autonómia vyžaduje informovaný súhlas, pri ktorom ošetrovatel'ky a ošetrovatelia poskytujú informácie jasne a zrozumiteľne.

Spravodlivosť znamená poskytovať všetkým osobám v porovnateľných situáciách rovnaké šance a zaobchádzanie. Ošetrovatel'ky a ošetrovatelia by mali konať férovo a neuprednostňovať ani neznevýhodňovať obyvateľov na základe veku, pohlavia, pôvodu alebo choroby. Zdroje by sa mali spravodlivo rozdeľovať.

Starostlivosť je prejavom súcitu a osobného venovania sa. Ošetrovatel'ky a ošetrovatelia by mali rozpoznávať potreby obyvateľov a individuálne na ne reagovať. Poskytujú emocionálnu podporu a pomoc tam, kde je to potrebné. Starostlivosť zahŕňa aj ochranu pred nebezpečenstvami a zabezpečenie dobrého stavu.

Nepoškodzovanie zaväzuje ošetrovatel'ky a ošetrovateľov vyhýbať sa úkonom, ktoré by mohli spôsobiť škodu. Vyžaduje zváženie rizík a prínosov plánovaných opatrení. Ošetrovatel'ky a ošetrovatelia využívajú svoje odborné znalosti, aby predišli zbytočnému zaťažaniu obyvateľov a minimalizovali ošetrovateľské riziká.

Tieto etické princípy pôsobia spoločne a sú uplatniteľné na každú situáciu v starostlivosti. Konflikty medzi princípmi vyžadujú dôsledné etické zvažovanie a profesionálnu reflexiu, aby sa prijímali zodpovedné rozhodnutia.

2.3 Ethické teórie

Ethische Theorien bieten unterschiedliche Perspektiven auf moralisches Handeln und sind wesentliche Werkzeuge zur Orientierung in der Pflegepraxis. Drei bedeutende ethische Theorien werden häufig herangezogen: Deontologie, Utilitarismus und Tugendethik

Deontologie basiert auf Regeln und Pflichten. Diese Theorie betont, dass Handlungen an sich moralisch richtig oder falsch sind, unabhängig von ihren Konsequenzen. Im Pflegekontext bedeutet das, dass bestimmte Pflichten existieren, die Pflegekräfte erfüllen müssen, wie die Wahrung der Autonomie und das Nicht-Schaden-Prinzip. Diese Verpflichtungen gelten unabhängig vom Ergebnis der Handlung. Ein Beispiel wäre das Einhalten von Datenschutzbestimmungen, unabhängig davon, ob eine Verletzung des Datenschutzes einen direkten Schaden verursacht.

Utilitarismus konzentriert sich dagegen auf die Konsequenzen einer Handlung. Ziel ist es, das größtmögliche Glück für die größtmögliche Zahl von Menschen zu erreichen. In der Pflege bedeutet das, Entscheidungen zu treffen, die das Wohl aller Betroffenen maximieren. Utilitaristische Überlegungen könnten etwa in der Ressourcenverteilung eine Rolle spielen, indem Pflegekräfte abwägen, welches Verhalten das beste Ergebnis für die meisten Menschen bringt. Konflikte können entstehen, wenn das Wohl eines Einzelnen für das vermeintlich größere Wohl geopfert werden müsste.

Tugendethik legt den Fokus auf die handelnde Person und deren Charaktereigenschaften. Diese Theorie fragt weniger danach, was konkret zu tun ist, sondern was eine tugendhafte Person tun würde. Im Pflegebereich heißt das, Pflegekräfte sollten Eigenschaften wie Mitgefühl, Geduld und Mut kultivieren. Die Tugendethik betont die Bedeutung von kontinuierlicher persönlicher und beruflicher Entwicklung. Pflegekräfte werden ermutigt, über Routinen hinaus zu denken und sich reflektiert an ethische Herausforderungen anzupassen.

Die Anwendung dieser ethischen Theorien in der Praxis ermöglicht es Pflegekräften, verschiedene Perspektiven in die Entscheidungsfindung einzubeziehen. Sie bieten keine einfachen Antworten, aber helfen, die Komplexität moralischer Entscheidungen im Pflegealltag zu analysieren und zu reflektieren

Etické teórie poskytujú rôzne pohľady na morálne konanie a sú podstatnými nástrojmi na orientáciu v ošetrovateľskej praxi. Tri významné etické teórie sú často využívané: deontológia, utilitarizmus a etika cnosti

Deontológia je založená na pravidlách a povinnostiach. Táto teória zdôrazňuje, že konania sú samé o sebe morálne správne alebo nesprávne, bez ohľadu na ich dôsledky. V kontexte ošetrovateľstva to znamená, že existujú určité povinnosti, ktoré musia zdravotníci dodržiavať, ako zachovanie autonómie a princíp neškodenia. Tieto povinnosti platia bez ohľadu na výsledok konania. Príkladom by bolo dodržiavanie pravidiel o ochrane osobných údajov bez ohľadu na to, či porušenie týchto pravidiel spôsobí priamu ujmu.

Utilitarizmus sa naopak sústreďuje na dôsledky konania. Cieľom je dosiahnuť čo najväčšie šťastie pre čo najväčší počet ľudí. V ošetrovateľstve to znamená prijímať rozhodnutia, ktoré maximalizujú blahobyt všetkých zainteresovaných. Utilitaristické úvahy by mohli zohrávať úlohu napríklad pri rozdeľovaní zdrojov, keď zdravotníci zvažujú, aké správanie prinesie najlepšie výsledky pre väčšinu ľudí. Konflikty môžu vzniknúť, ak by blaho jedného jednotlivca muselo byť obetované pre zdanlivo väčšie blaho.

Etika cnosti kladie dôraz na osobu konajúcu a jej charakterové vlastnosti. Táto teória sa menej pýta, čo konkrétne robiť, ale čo by urobila cnostná osoba. V oblasti ošetrovateľstva to znamená, že zdravotníci by mali kultivovať vlastnosti ako súcitiť, trpezlivosť a odvahu. Etika cnosti zdôrazňuje význam neustáleho osobného a profesionálneho rozvoja. Zdravotníci sú povzbudzovaní myslieť nad rámec zavedených postupov a reflektovane sa prispôsobovať etickým výzvam.

Aplikácia týchto etických teórií v praxi umožňuje zdravotníkom zahrnúť rôzne perspektívy do rozhodovacieho procesu. Neposkytujú jednoduché odpovede, ale pomáhajú analyzovať a reflektovať komplexnosť morálnych rozhodnutí v každodennej ošetrovateľskej praxi

2.4 Etické rozhodovanie v každodennej ošetrovateľskej praxi

Etické rozhodovanie v každodennej starostlivosti vyžaduje aplikáciu princípov a teórií na konkrétne situácie. Ide o robenie praktických rozhodnutí, ktoré sú morálne obhájiteľné a zároveň zodpovedajú potrebám obyvateľov.

Kroky rozhodovania:

1. **Analýza situácie:** Najprv sa podrobne zaznamená situácia, vrátane všetkých relevantných faktov a zúčastnených osôb. Opýtajte sa sami seba: Čo presne sa stalo? Kto je postihnutý? Aké sú potreby a prania obyvateľov?
2. **Definícia problému:** Ujasnite si, aký etický problém alebo dilemma existuje. Existuje konflikt medzi etickými princípmi, ako je autonómia vs. starostlivosť? Alebo si právne požiadavky odporujú s morálnymi presvedčeniami?
3. **Určenie možností:** Vypracujte možnosti konania. Identifikujte rôzne spôsoby riešenia existujúceho problému. Zvážte pritom všetky etické princípy: Aké výhody a nevýhody majú jednotlivé možnosti?

4. **Etické hodnotenie:** Analyzujte a posúďte každú možnosť s ohľadom na etické princípy a teórie. Zvážte, ktoré konanie je z pohľadu deontológie, utilitarizmu alebo cnostnej etiky najlepšie odôvodniteľné.

5. **Rozhodovanie:** Urobte najlepšie možné rozhodnutie na základe zváženia všetkých relevantných informácií a etických úvah. Pamätajte na zodpovedné konanie v súlade s profesionálnymi normami.

6. **Realizácia:** Realizujte rozhodnutie. Uistite sa, že všetky zúčastnené osoby sú informované a že sú vykonané potrebné opatrenia.

7. **Reflexia:** Skontrolujte dodatočne rozhodovací proces a výsledok. Čo fungovalo dobre? Čo by sa mohlo vylepšiť? Kontinuálna reflexia podporuje budúce rozhodovacie procesy a osobný rast ošetrovateliek a ošetrovateľov. Pri etickom rozhodovaní v každodennej starostlivosti je kľúčové zostať flexibilný a prispôsobivý. Každé prostredie starostlivosti je dynamické a často si vyžaduje rýchle prispôsobenie sa novým situáciám. Dôkladné etické chápanie vám pomôže kompetentne a empaticky reagovať na zmeny. Výmena názorov s kolegami a zapojenie multiprofesionálnych tímov môžu pridať cenné perspektívy, ktoré vedú k najlepšiemu riešeniu pre všetkých zúčastnených.

7 Toto je len ukážka.

Dostupná je celá kniha na <https://www.altenpflege.de> pre registrovaných používateľov. Registrácia a používanie sú bezplatné. Kto sa nechce registrovať, môže sumu uvedenú na strane 2 zaslať cez Paypal na adresu buchhaltung@factsoft.de a uviesť pritom názov knihy aj e-mailovú adresu. Potom obdrží PDF e-mailom.

Okrem bezplatného prístupu k stručným učebniciam umožňuje registrácia na [altenpflege.de](https://www.altenpflege.de) aj priamu možnosť uchádzať sa o pracovné miesta. A takisto zverejniť bezplatný pracovný inzerát. Staňte sa aj vy súčasťou komunity [altenpflege.de](https://www.altenpflege.de).